

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda belirtilen sorularımın Tarım ve Orman Bakanı Sayın İbrahim YUMAKLI tarafından yazılı olarak cevaplandırılması hususunu; Anayasanın 98. ve İçtüzüğü'nün 96. maddeleri gereğince saygılarımla arz ederim. 21.09.2026

Av. Uğur BAYRAKTUTAN
Artvin Milletvekili

Türkiye, dünya fındık üretimi ve ihracatında önemli bir konuma sahip olmasına rağmen, fındık üreticileri her hasat döneminde ürünün fiyatlandırılması, alım koşulları, randıman ölçümleri, ödeme süreleri ve serbest piyasa uygulamaları nedeniyle ciddi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Ülkemizin her köşesinde fındık üreticileri yaşadıkları sorunları ve taleplerini dile getirmekte, eylemler ve basın açıklamaları düzenlemektedir.

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO), 2026/27 sezonu için kabuklu fındık alım fiyatlarını yüzde 50 sağlam iç fındık esasına göre Giresun kalite için 255 TL/kg, Levant kalite için 250 TL/kg olarak açıklamış; yüzde 50 randıman üzerindeki her bir puan için de kaliteye göre ilave ödeme yapılacağını duyurmuştur. Bununla birlikte üreticilerden gelen başvurularda, TMO'nun ürün kabul kriterleri ile Fiskobirlik ve serbest piyasadaki alım kriterleri arasında farklılıklar bulunduğu, aynı ürünün farklı alıcılar tarafından farklı randıman değerleri üzerinden değerlendirilebildiği ve bazı ürünlerin TMO tarafından çeşitli gerekçelerle kabul edilmemesi nedeniyle üreticinin ürününü daha düşük fiyatlardan satmak zorunda kaldığı yönünde ciddi şikâyetler bulunmaktadır.

Üreticinin bir yıllık emeğinin; ölçüm yöntemi, randıman hesabı veya ürün kabul kriterlerindeki farklılıklar nedeniyle değer kaybetmesi kabul edilemez. TMO, Fiskobirlik ve serbest piyasadaki alıcıların uyguladığı randıman ölçüm yöntemlerinin, ürün kabul kriterlerinin ve fiyatlandırma mekanizmalarının üretici açısından açık, şeffaf, denetlenebilir ve karşılaştırılabilir olması gerekmektedir. Öte yandan, ürününü TMO'ya teslim eden üreticilerin ürün bedellerini almak için uzun süre beklemek zorunda kalması da özellikle hasat döneminde ciddi bir finansman sorununa dönüşmektedir.

Hasadın gecikmesi, okulların açılması, tarımsal borçların ve gübre, ilaç, işçilik, patoz ve nakliye giderlerinin aynı döneme denk gelmesi nedeniyle üreticinin nakit ihtiyacı artmaktadır. Ürün bedelinin uzun süre sonra ödenmesi, üreticinin borçlarını zamanında karşılamasını güçleştirmektedir.

TMO, Fiskobirlik ve serbest piyasa arasındaki randıman ölçümleri, alım kriterleri ve fiyat farklılıkları üreticinin kafasında ciddi soru işaretleri oluşturmaktadır. Öncelikle TMO'nun fındık alım standartları ve uygulamaları yeniden gözden geçirilmelidir. Çeşitli gerekçelerle TMO tarafından alınmayan ürünlerin Fiskobirlik ve diğer alıcılar tarafından makul şartlarda değerlendirilmesinin önü açılmalı; üreticinin bir yıllık emeği mantıktan uzak birkaç kriter gerekçe gösterilerek değersiz hale getirilmemelidir. Kuraklık, artan işçilik ve toplama maliyetleri ile tarımsal zararlılar fındık üretiminin sürdürülebilirliğini tehdit etmektedir.

Zararlılarla mücadele yalnızca üreticinin bireysel imkânlarına bırakılmamalı; Bakanlık, yerel yönetimler, ziraat odaları, üretici birlikleri ve ilgili kamu kurumları arasında koordinasyon sağlanarak bölgesel ve eş zamanlı mücadele yürütülmelidir. Bu yıl fındığın geç olgunlaşması nedeniyle hasat da gecikmiştir. Okulların açılması, gübre ve tarımsal borçların ödeme tarihleri ile üreticinin nakit ihtiyacı aynı döneme yığılmıştır. Böyle bir ortamda üreticinin ürününü teslim ettikten sonra parasını almak için uzun vadelerde beklemek zorunda bırakılması kabul edilemez.

Fındık üreticileri açıklanan alım fiyatının piyasa üzerinde etkisiz hale getirilmesine yol açan uygulamaların yakından denetlenmesini, üreticinin ekonomik zorunluluğunu kullanarak piyasa fiyatını aşağı çekmeye çalışan, rekabeti bozduğu veya kartel niteliğinde hareket ettiği tespit edilen kişi, grup ya da şirketler hakkında Türk Ceza Kanunu, rekabet mevzuatı ve ilgili diğer kanunlar çerçevesinde gerekli işlemlerin yapılmasını; şartlar oluştuğunda idari ve cezai yaptırımlar uygulanmasını talep etmektedir.

Bu yıl yaşadıkları mağduriyetin giderilmesini talep eden fındık üreticileri, önümüzdeki sezonlarda aynı tablonun tekrar yaşanmaması için kalıcı düzenlemelerin hayata geçirilmesi hususunun önemine dikkat çekmektedir.

Bu bağlamda;

- 1- 2026/27 sezonunda TMO tarafından belirlenen 250-255 TL/kg seviyesindeki fındık alım fiyatlarının belirlenmesinde hangi üretim maliyetleri, rekolte verileri, iç ve dış piyasa fiyatları ile üreticinin ekonomik koşulları dikkate alınmıştır?
- 2- TMO'nun 2026/27 sezonunda uyguladığı fındık alım kriterlerinin tamamı nelerdir? Bu kriterler belirlenirken üreticilerin, ziraat odalarının, üretici birliklerinin ve sektör temsilcilerinin görüşleri alınmış mıdır?
- 3- 2024, 2025 ve 2026 yıllarında TMO tarafından üreticilerden teslim alınmayan fındık miktarı ne kadardır? Bu ürünlerin yıllara göre ne kadarı hangi gerekçelerle kabul edilmemiştir?
- 4- TMO tarafından kabul edilmeyen ürünlerin Fiskobirlik veya özel sektör alıcıları tarafından sonradan satın alınıp alınmadığı Bakanlığınız tarafından takip edilmekte midir? TMO tarafından kabul edilmeyen ürünlerin piyasada hangi fiyatlardan değerlendirildiğine ilişkin herhangi bir veri tutulmakta mıdır?
- 5- Fındıkta randıman ölçümünün bütün alıcılar bakımından aynı teknik standartlara bağlanması ve ölçümlerin denetlenebilir hale getirilmesi amacıyla Bakanlığınızın yürüttüğü bir çalışma var mıdır?
- 6- Üreticinin TMO veya diğer alıcılar tarafından yapılan randıman ölçümüne itiraz edebilmesini ve bağımsız bir kuruluş tarafından yeniden ölçüm yaptırabilmesini sağlayan bir mekanizma bulunmakta mıdır? Böyle bir mekanizma bulunmuyorsa oluşturulması planlanmakta mıdır?
- 7- TMO tarafından ürün kabul edilmeyen üreticilerin, ürünlerini başka alıcılara satarken önemli ölçüde fiyat kaybına uğrayıp uğramadığının tespitine yönelik bir çalışma yapılmış mıdır? Yapılmışsa sonuçları nelerdir?

- 8- 2026 yılında bugüne kadar TMO'ya ürün teslim eden üreticilerin ödemelerinin ortalama kaç gün içerisinde gerçekleştirildiği ve en uzun ödeme süresinin kaç gün olduğu konusunda Bakanlığınızın verileri nelerdir?
- 9- Hasat döneminde üreticilerin işçilik, patoz, nakliye, gübre, ilaç, kredi ve diğer borç ödemeleri nedeniyle ortaya çıkan nakit ihtiyacının karşılanması amacıyla ürün bedellerinin erken ödenmesi veya üreticiye kısa vadeli finansman desteği sağlanması konusunda herhangi bir çalışma yapılmakta mıdır?
- 10-TMO alım fiyatı ile serbest piyasa fiyatları arasındaki fark Bakanlığınız tarafından il ve ilçe bazında düzenli olarak takip edilmekte midir? Açıklanan TMO alım fiyatının piyasada fiilen karşılık bulup bulmadığını ölçmek amacıyla Bakanlığınız tarafından günlük veya haftalık fiyat izleme çalışması yapılmakta mıdır?
- 11-Üreticinin ekonomik zorunluluğundan yararlanılarak ürünün açıklanan TMO fiyatının önemli ölçüde altında alınması, alıcıların fiyat konusunda koordinasyon içinde hareket etmesi veya rekabeti bozucu uygulamalarda bulunulması ihtimaline karşı Bakanlığınız ile Rekabet Kurumu arasında yürütülen ortak bir denetim mekanizması bulunmakta mıdır?
- 12-2024, 2025 ve 2026 yıllarında fındık piyasasında fiyatların oluşumu, hâkim durumun kötüye kullanılması, alıcı gücünün kötüye kullanılması veya rekabeti bozucu uygulamalar bakımından Bakanlığınız tarafından hangi çalışmalar yapılmıştır?
- 13-Fındık üretimini tehdit eden zararlılarla mücadele kapsamında 2026 yılında hangi illerde, kaç hektarlık alanda ve kaç üreticiyi kapsayacak şekilde mücadele yürütülmüştür? Bu çalışmalar için ayrılan toplam kamu kaynağı ne kadardır? 2026 yılı itibarıyla zararlı popülasyonunda ve ürün kaybında önceki yıllara göre nasıl bir değişim meydana gelmiştir?
- 14-Kuraklık, iklim değişikliği, artan işçilik ve toplama maliyetleri ile tarımsal girdilerdeki artış dikkate alınarak fındık üreticilerinin önümüzdeki sezonlarda karşı karşıya kalacağı artan maliyetlerini karşılamaya yönelik yeni bir destek mekanizması planlanmakta mıdır?
- 15-Bu yıl fındık üreticilerinin yaşadığı alım, randıman, fiyatlandırma, ödeme ve piyasa sorunlarının tekrar yaşanmaması amacıyla; TMO alım kriterlerinin gözden geçirilmesi, randıman ölçümlerinde ortak standart oluşturulması, ürün kabulüne itiraz mekanizmasının kurulması, ödeme sürelerinin kısaltılması, piyasa fiyatlarının etkin biçimde izlenmesi ve rekabet denetiminin güçlendirilmesini kapsayan bir çalışma ne zaman hayata geçirilecektir?
- 16-Bu yıl yaşadıkları mağduriyetin giderilmesini talep eden fındık üreticilerinin taleplerinin karşılanması ve önümüzdeki sezonlarda aynı tablonun tekrar yaşanmaması için kalıcı düzenlemelerin hayata geçirilmesi hususunda Bakanlığınız nezdinde hangi adımlar atılacaktır? Detayları kamuoyuyla paylaşır mısınız?